

Спр. 45. – Арк. 105 зв., 115, 119, 128, 324; Спр. 46. – Арк. 556 зв.; Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – Спр. 375/374 С. – Арк. 214, 337 зв.; Спр. 537 п/1743. – Арк. 111 зв.; Biblioteka ks. Czartoryskich w Krakowie. – Sygn. 3454 IV. – S. 70, 73-74; Хроніка Острозької парафії / Відчитав Тарас Вихованець // Волянина з Волині. Релігійно-суспільне видання Римо-католицької Луцької Дієцезії. – Острів, 2004. – Ч. 3 (58). – С. 45; Описи Острожчини другої половини XVI – першої половини XVII століття / Упор. В. Атаманенко. – Київ – Острів – Нью-Йорк, 2004. – С. 19-20, 34-36, 47-52, 74-82, 88-98, 185, 188-202, 296-300; Trepka Walerian Nekanda. Liber Generationis Plebeianorum (“Liber Chamorum”) / Opracował Rafał Leszczyński. – Wrocław – Warszawa – Kraków, 1995. – S. 200; Nomina parochianorum ex Visitatione Anni 1622 [в статті]: Akta kościoła farnego ostrogskiego od r. 1622 co ważniejsze wydał Jakób Hoffman // Rocznik Wołyński. – Równe, 1934. – Т. 3. – S. 192-214; Urzędnicy województw kijowskiego i czerniechowskiego XV-XVIII wieku. Spisy / Opr. Eugeniusz Janas i Witold Klaczewski. – Kórnik, 2002. – S. 30; Urzędnicy wołyńscy XIV-XVIII wieku. Spisy / Opr. Marian Wolski. – Kórnik, 2007. – S. 101.

Література: Горін С.М. Гошанський монастир святого Михаїла Архангела на початку свого існування (1640-ві) // Національний університет “Києво-Могилянська академія”. Наукові записки. – Київ, 2009. – Т. 91 [Історичні науки]. – С. 18; Довбищенко М. Реалії та міфи релігійного протистояння на Волині в кінці XVI – першій половині XVII ст. // Соціум. Альманах соціальної історії. – Київ, 2003. – С. 77; Крикун М. Матеріали про діяльність гродського і земського судів Брацлавського воєводства останньої чверті XVI – першої половини XVII століття в архіві шляхетського роду Пісочинських // Крикун М. Брацлавське воєводство у XVI-XVIII століттях. – Львів, 2008. – С. 67-68; Леп’явко С. Козацькі війни кінця XVI ст. в Україні. – Чернігів, 1996. – С. 134-136; Мицько І. З. Острозька слов’яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 89, 95, 98, 100, 111-113, 115; Тесленко І. Роди острозьких міщан у пом’янику Межигірського монастиря // Сангушківські читання. Збірник наукових праць. – Львів, 2004. – С. 210-212; Його ж. Родинний клан Єрличів // Соціум. Альманах соціальної історії. – Київ, 2004. – Вип. 4. – С. 135-188; Його ж. Чечелі-Новоселецькі та їхнє родове гніздо // Метафора спільного дому. Заславщина багатьох культур. Матеріали наукової конференції 21-22 грудня 2006 року. – Ізяслав, Острів, 2006. – С. 28-

31; Його ж. Шата “презацного уроження” отця Ігнатія Старушича (нові матеріали про походження та волинську рідню ректора Київського колегіуму) // Київська Академія. – Київ, 2007. – Вип. 4. – С. 180-185; Його ж. Хто є хто в імперії “старого” князя. “Острозька шляхта” // Соціум. Альманах соціальної історії. – Київ, 2008. – Вип. 8. – С. 119-133; Його ж. Шляхетська нерухома власність у “нижньому” острозькому замку (“пригородку”) наприкінці XVI – на початку XVII ст. // Студії і матеріали з історії Волині. 2009 / Під ред. Володимира Собчука. – Кременець, 2009. – С. 192-225; Шевченко Т. Єзуїтське шкільництво на українських землях останньої чверті XVI – середини XVII ст. – Львів, 2005. – С. 263-275; Яковенко Н. Матеріали до персонального складу канцелярії Волині, Наддніпрянщини та Східного Поділля (Остання третина XVI – середина XVII століть) // До джерел. Збірник наукових праць на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя. – Київ-Львів, 2004. – Т. 1. – С. 352; Boniecki A. Herbarz polski. – Warszawa, 1900. – Т. 2. – S. 249; Pułaski K. Kronika polskich rodów szlacheckich Podola, Wołynia i Ukrainy. – Warszawa, 1991. – Т. 2. – S. 133-141, 150; Uruski S. Rodzina. Herbarz szlachty polskiej. – Warszawa, 1905. – Т. 2. – S. 82.

Ігор Тесленко

Монастир Чесного Хреста (біля м. Острога)

Ймовірно, виник у першій половині XVI ст. або й раніше, бо в “Акті введення у володіння Острозькою волостю Беати та Гальшики Острозьких 1542 р.” згадується “монастир Чесного Хреста з тим же селом”. У “Підтвердженні прав Беати Острозької на маєтки покійного чоловіка з вписанням акту їх поділу в 1542 р. між нею та її дочкою Гальшкою” іменується “село з манастырем Чесного крества”. Ця ж обитель згадується й в акті розподілу володінь *Острозьких* між *Янушем та Олександром Костянтиновичами* від 1603 р., де говориться про “Монастирок (“Manasterzec”) село ченців Чесного Хреста”, а в “Первинному поборовому реєстрі

Острозької волості 1604 р.” у “Селі Чесного Хреста” згадується “монастир” та перераховуються імена семи підданих. У київські гродські книги 28 липня 1605 року було зроблено запис, котрий гласив, що 24 липня урядовці ввели отця Василя (йдеться про Василя Красовського Чорнобривку, ігумена Острозького монастиря Святого Хреста) за вказівкою *К.-В. Острозького* у володіння Кирилівським монастирем у Києві. Можливо, згадані обителі Чесного Хреста і Святого Хреста – це один і той самий монастир. В інвентарі ординацької частини Острозької волості від 1621 р. є згадка про те, що “Чесний Хрест під Острогом ченці тримають”. Вірогідно, він знаходився у місцевості Монастирок між Острогом та с. Розважем. Зовнішній вигляд споруди та її доля невідомі.

Джерела: ЛННБУС. – В.р. – Ф. Радзимицьких 181/VI, 4. – Ч. 1 а. – Арк. 9а, 26а; Описи Острожчини другої половини XVI – першої половини XVII ст. / Упоряд. В. Атаманенко. – Київ – Острог – Нью-Йорк, 2004. – С. 19, 34, 122, 308.

Література: Вихованець Т. Острозькі храми XVI – середини XVII ст. // Наукові записки. Серія “Історичні науки”. – Острог, 2008. – Вип. 13. – С. 170; Мицько І. З. Острозька слов’яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 97; Kardaszewicz S. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga. Materiały do historyi Wołynia. – Warszawa – Kraków, 1913. – S. 156-157.

Тарас Вихованець

Мосхопуло Еммануїл (* ? – † ?)

Учений грек, наближений до князя *В.-К. Острозького*. Згадується в листі папського нунція в Польщі А. Болоньєті до кардинала Комо від 25 червня 1583 року, де йдеться про заснований в Острозі колегіум, власне, ОА. А. Болоньєті пише, що про М. йому розповідав *Януш Острозький*. Судячи з цієї розповіді, М. був росіянином, але ви-

давав себе за грека і навіть нащадка візантійських імператорів. Йому вдалося здобути добру освіту в Римі, в т. з. Німецькому колегіумі. Прибувши на Волинь, М. увійшов у довіру до князя *В.-К. Острозького*. Була надія, що він наверне князя на католицизм. Але М., навпаки, всіляко відраджував його від католицької віри. На цьому ґрунті в нього виникли конфлікти з *Діонісієм Раллі*, який теж знаходився в оточенні князя *В.-К. Острозького*. Про М. є згадка в листі *Д. Раллі* до А. Болоньєті від 8 листопада 1583 року. Там йдеться про те, що М. вирушив до Росії з листом від константинопольського патріарха. Його схопили за королівським наказом (очевидно, як шпигуна). Із російських документів відомо про “Мануїла Москопуловича”, родича “грецьких царів”, який перейшов на службу до царя Федора Івановича (1584-1598). Можливо, М. виконував якісь таємні дипломатичні доручення. Як вчена людина, перебуваючи при дворі князя *В.-К. Острозького*, міг залучатися до роботи наукового гуртка й ОА.

Література: Боротьба Південно-Західної Русі і України проти експансії Ватикану та унії (X – початок XVII ст.): Зб. док. і матеріалів. – Київ, 1988. – С. 83-84; Мицько І. З. Острозька слов’яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 102; Флоря Б. Н. Молдавская, влашская и греческая эмиграция в Русском государстве второй половины XVI – начале XVII в. (по данным русских источников) // Проблемы источниковедения истории Молдавии периода феодализма и капитализма. – Кишинев, 1983. – С. 77, 79.

Петро Кралюк

Мотовило Іван (Ян, Яцько) (* до 1540 – † між 1590 та 1597)

Волинський шляхтич власного герба, слуга князя *В.-К. Острозького*. На замовлення свого патрона М. написав відповідь на